

ΣΤΕ 1104/2016 [Επιβολή περιβαλλοντικού προστίμου]

Περίληψη

-Οι εφαρμοστέες διατάξεις δεν επιβάλλουν ως ουσιώδη τύπο την αναγραφή του χρόνου τέλεσης των παραβάσεων στο σώμα της διοικητικής πράξης επιβολής προστίμου, ενώ από το πραγματικό της αναιρεσιβαλλομένης προκύπτει σαφώς ο χρόνος διάπραξης των περιβαλλοντικών παραβάσεων, ο οποίος ανάγεται στις 29.7.2004, χρονολογία, κατά την οποία, κατά τα ανελέγκτως γενόμενα δεκτά από την αναιρεσιβαλλομένη, διενεργήθηκε αυτοψία στις εγκαταστάσεις του βιολογικού καθαρισμού του Δήμου Λευκάδας. Ορθώς, επομένως, επιβλήθηκε το πρόστιμο σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 30 του ν. 1650/1986, όπως αυτό ίσχυε κατά το χρόνο έκδοσης της προσβληθείσας πράξης, δηλαδή μετά την αντικατάστασή του από το άρθρο 4 του ν. 3010/2002.

-Από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν προκύπτει ότι αξιολογήθηκε ο ισχυρισμός περί αυτοματοποιημένης διατάξεως προσθήκης υποχλωριώδους νατρίου ούτε ως προς την τέλεση της υπό στοιχείο γ' παράβασης ούτε και ως προς την επιμέτρηση του προστίμου. Συνεπώς, ο ως άνω προβαλλόμενος λόγος αναιρέσεως είναι βάσιμος.

Πρόεδρος: *Χρ. Ράμμος*

Εισηγητής: *Χρ. Παπανικολάου*

Δικηγόροι: *Κων. Κατηφόρης, Γρ. Γερασίμου, Άννα Πρεβενά*

Βασικές Σκέψεις

1.Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση, η οποία ασκείται κατά τον νόμο ατελώς, ζητείται, παραδεκτώς, η αναίρεση της 471/2009 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Πατρών, με την οποία απορρίφθηκε προσφυγή του αναιρεσεύοντος Δήμου κατά της ΔΤΥ:682/22.3.2005 απόφασης του Νομάρχη Λευκάδας. Με την απόφαση αυτή επιβλήθηκε, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του άρθρου 30 του ν. 1650/1986, σε συνδυασμό με εκείνες του άρθρου 9 του ν. 2947/2001, σε βάρος του αναιρεσεύοντος πρόστιμο ύψους 43.000 ευρώ για παράβαση διατάξεων της 80430/19.12.1995 απόφασης των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων (ΠΕΧΩΔΕ) και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, με την οποία είχαν εγκριθεί οι περιβαλλοντικοί όροι για την εγκατάσταση βιολογικού καθαρισμού του αναιρεσεύοντος Δήμου.

2.Επειδή, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση απορρίφθηκε ως απαράδεκτη η προσφυγή του αναιρεσεύοντος καθ' ο μέρος αυτή στρεφόταν κατά του Ελληνικού

Δημοσίου, λόγω έλλειψης παθητικής νομιμοποίησης αυτού. Για τον λόγο αυτό η κρινόμενη αίτηση απαραδέκτως στρέφεται κατά του Υπουργού Οικονομικών, εφόσον το Ελληνικό Δημόσιο δεν θεωρήθηκε διάδικος στην δίκη επί της προσφυγής και επομένως δε νομιμοποιείται παθητικώς στην κατ' αναίρεση δίκη (ΣτΕ 2509/2013).

3.Επειδή, με το άρθρο 30 παρ. 1 του ν. 1650/1986 (Α'160), όπως αυτό ίσχυε μετά την αντικατάσταση της εν λόγω παραγράφου 1 με το άρθρο 4 του ν. 3010/2002 (Α'91) και πριν τη θέση σε ισχύ του άρθρου ογδόου παρ. 6 του ν. 3621/2007 (Α'279) ορίστηκε ότι: «σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που προκαλούν οποιαδήποτε ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος ή παραβαίνουν τις διατάξεις του νόμου αυτού ή των κατ' εξουσιοδότησή του εκδιδόμενων διαταγμάτων ή υπουργικών ή περιφερειακών ή νομαρχιακών αποφάσεων, καθώς και στους παραβάτες των όρων και των μέτρων που καθορίζονται με τις διοικητικές πράξεις, που προβλέπονται στα άρθρα 11 και 12 των νόμων 1515/1985 (ΦΕΚ 18 Α') και 1561/1985 (ΦΕΚ 148 Α'), ανεξάρτητα από την αστική ή ποινική ευθύνη, επιβάλλεται ως διοικητική κύρωση πρόστιμο, από πενήντα (50) μέχρι πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ, ύστερα από εισήγηση είτε των κατά το άρθρο 6 υπηρεσιών είτε των κατά το άρθρο 26 κλιμακίων Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος, ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης, τη συχνότητα, την υποτροπή, το ύψος υπέρβασης των θεσμοθετημένων ορίων εκπομπών και την παραβίαση των περιβαλλοντικών όρων ως εξής : α. από τον οικείο Νομάρχη, εφόσον το πρόστιμο που προτείνεται ανέρχεται έως εξήντα χιλιάδες (60.000) ευρώ, β. από το Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας, εφόσον το πρόστιμο που προτείνεται κυμαίνεται από εξήντα χιλιάδες (60.000) ευρώ έως εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ, γ. από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, εφόσον το πρόστιμο που προτείνεται υπερβαίνει τις εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ.». Εξάλλου, στην παρ. 3 του ίδιου άρθρου, όπως συμπληρώθηκε με την παρ. 12 του άρθρου 98 του ν. 1892/1990 (Α'101) ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι «κατά των αποφάσεων με τις οποίες επιβάλλονται τα κατά τις προηγούμενες παραγράφους πρόστιμα, επιτρέπεται προσφυγή στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια μέσα σε 45 ημέρες από την ημέρα κοινοποίησης αυτών στον παραβάτη. Οι παραπάνω διαφορές διέπονται από τις διατάξεις του Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας, όπως εκάστοτε ισχύουν». Στην παρ. 4 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι: «4. Η διαδικασία επιβολής των διοικητικών κυρώσεων των προηγούμενων παραγράφων αρχίζει με τη βεβαίωση της παράβασης από το όργανο που τη διαπιστώνει, το οποίο συντάσσει σχετική έκθεση, η οποία κοινοποιείται μαζί με έγγραφη κλήτευση προς τον παραβάτη να υποβάλει τις απόψεις του μέσα σε 5 ημέρες από την κοινοποίηση της κλήτευσης. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, για 5 ημέρες», ενώ στην παρ. 7 ορίζεται ότι «7. Με τις υπουργικές αποφάσεις που εκδίδονται, σύμφωνα με τις εξουσιοδοτήσεις του νόμου αυτού, από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων ή και τον κατά περίπτωση συναρμόδιο υπουργό είναι δυνατό να καθορίζεται κάθε αναγκαία πρόσθετη λεπτομέρεια σχετικά με τα όργανα και τη διαδικασία επιβολής των διοικητικών κυρώσεων.». Περαιτέρω, το

άρθρο 9 του ν. 2947/2001 (Α'228) ορίζει τα εξής: «Α. 1. Συνιστάται στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων "Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος" (Ε.Υ.Ε.Π.), η οποία υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. 2. Αρμοδιότητες της Ε.Υ.Ε.Π. είναι: α. Ο έλεγχος και η παρακολούθηση της εφαρμογής των περιβαλλοντικών όρων που επιβάλλονται για την πραγματοποίηση έργων και δραστηριοτήτων του Δημοσίου, του ευρύτερου δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά και του ιδιωτικού τομέα, καθώς και η εισήγηση για την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης αυτών, β. ... 3. ... 4. Οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος της Ε.Υ.Ε.Π. μπορούν να διενεργούν αυτοψίες σε κάθε δημόσιο ή ιδιωτικό έργο ή δραστηριότητα που υπάγεται στις διατάξεις περί προστασίας περιβάλλοντος ή επιβάλλεται για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της παρ. 2 του παρόντος και να προβαίνουν σε ελέγχους και μετρήσεις, καθώς και στη συλλογή κάθε χρήσιμου κατά την κρίση τους στοιχείου για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ε.Υ.Ε.Π. Τούτο ισχύει ανεξάρτητα από την τυχόν αρμοδιότητα άλλης αρχής να προβαίνει ανάλογο έλεγχο. Μετά από κάθε έλεγχο συντάσσεται έκθεση αυτοψίας από τον Επιθεωρητή ή το κλιμάκιο Επιθεωρητών που ενήργησαν τον έλεγχο. Εφόσον διαπιστωθεί παράβαση της νομοθεσίας για την προστασία περιβάλλοντος ή των περιβαλλοντικών όρων που έχουν επιβληθεί συντάσσεται σχετική έκθεση ελέγχου η οποία επιδίδεται στον παραβάτη, ο οποίος ταυτόχρονα καλείται σε απολογία. Για την απολογία αυτή τάσσεται προθεσμία που δεν μπορεί να είναι μικρότερη από πέντε (5) εργάσιμες ημέρες από την επίδοση της πρόσκλησης. Ύστερα από την υποβολή της απολογίας ή την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας που τάχθηκε για την υποβολή της, ο Επιθεωρητής συντάσσει αιτιολογημένη πράξη βεβαίωσης ή μη της παράβασης... 5. Σε περίπτωση που με την έκθεση της προηγούμενης παραγράφου διαπιστώνεται ρύπανση ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος ή άλλη παράβαση από τις προβλεπόμενες στο άρθρο 30 του ν. 1650/1986, όπως εκάστοτε ισχύει, η Ε.Υ.Ε.Π. εισηγείται την επιβολή προστίμου, ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης, ως εξής: α. στον οικείο Νομόρχη, εφόσον το πρόστιμο ανέρχεται έως είκοσι εκατομμύρια (20.000.000) δραχμές, β. στον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας, εφόσον το πρόστιμο κυμαίνεται από είκοσι εκατομμύρια (20.000.000) δραχμές έως πενήντα εκατομμύρια (50.000.000) δραχμές γ. στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, εφόσον το πρόστιμο υπερβαίνει τα πενήντα εκατομμύρια (50.000.000) δραχμές. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων μπορεί να αναπροσαρμόζονται τα ποσά αυτά...». Εξάλλου, στα άρθρα 1 και 2 της 59388/3363/24-31.8.1988 κοινής υπουργικής απόφασης (Κ.Υ.Α.) των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομικών, Γεωργίας, Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Βιομηχανίας και Εμπορικής Ναυτιλίας «Τρόπος, όργανα και διαδικασία επιβολής και είσπραξης των διοικητικών προστίμων του άρθρου 30 του ν. 1650/1986» (Β'638) ορίζεται ότι: «Άρθρο 1. 1. Η διαπίστωση της πρόκλησης ρύπανσης ή άλλης υποβάθμισης του περιβάλλοντος ή της παράβασης των διατάξεων του ν. 1650/1986 ή των κατ' εξουσιοδότηση αυτού

εκδιδόμενων διαταγμάτων, υπουργικών αποφάσεων ή νομαρχιακών αποφάσεων γίνεται με αυτοψία που διενεργούν είτε η κατά το άρθρο 6 παράγρ. 1 του ν. 1650/86 υπηρεσία, είτε η κατά την παράγρ. 2 του ίδιου άρθρου αρχή είτε τέλος τα κατά το άρθρο 26 του ίδιου νόμου Κλιμάκια Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος. Μετά τη διενέργεια της αυτοψίας συντάσσεται επί τόπου σχετική έκθεση. Σ' αυτήν αναφέρονται όλα τα αναγκαία για τον καθορισμό της ταυτότητας της συγκεκριμένης παράβασης στοιχεία και ιδίως το είδος της παράβασης, η χρονολογία διαπίστωσής της και ο φορέας (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) που ευθύνεται γι' αυτή. Ειδικότερα προκειμένου για ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος, η έκταση και οι άμεσες τουλάχιστον επιπτώσεις του, ο χρόνος και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες εκδηλώθηκε και κάθε άλλη διαθέσιμη και χρήσιμη πληροφορία. Η έκθεση αυτή υπογράφεται από τον υπάλληλο ή τους υπαλλήλους που διενεργούν την αυτοψία και αποτελεί τη βεβαίωση της παράβασης. Η έκθεση αυτή με την κατά το άρθρο 30 παράγρ. 1 του ν. 1650/1986 εισήγηση για επιβολή, ως διοικητικής κύρωσης, προστίμου στην συγκεκριμένη παράβαση, διαβιβάζεται στον αρμόδιο νομάρχη. 2. Σε περίπτωση εξαιρετικά σοβαρής ρύπανσης κατά το άρθρο 30 παράγρ. 1 του ν. 1650/1986, ο Νομάρχης διαβιβάζει την έκθεση, την εισήγηση και ολόκληρο τον φάκελο της συγκεκριμένης υπόθεσης στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων για την επιβολή του προστίμου. 3. Αντίγραφο της έκθεσης επιδίδεται στον παραβάτη ή τοιχοκολλείται στο χώρο όπου αναπτύσσει τη δραστηριότητά του. Σε περίπτωση τοιχοκόλλησης συντάσσεται σχετική πράξη στη συνέχεια του κειμένου της έκθεσης, σημειώνεται η χρονολογία της τοιχοκόλλησης και υπογράφεται από τον ή τους υπαλλήλους που έκαναν την αυτοψία. Στην έκθεση περιλαμβάνεται επίσης κλήση προς τον παραβάτη να υποβάλλει τις απόψεις του, προφορικά με αυτοπρόσωπη εμφάνιση ή εγγράφως με σύνταξη και υποβολή υπομνήματος, μέσα στις προθεσμίες που προβλέπονται για τον σκοπό αυτό στο άρθρο 30 παράγρ. 4 του ν. 1650/1986. Κατά την προβολή των απόψεών του, ο παραβάτης έχει την ευχέρεια να προσκομίσει κάθε στοιχείο που μπορεί να ανατρέψει την σε βάρος του έκθεση. Στην περίπτωση όμως που οι ισχυρισμοί του είναι αβάσιμοι, αναληθείς ή ανεπαρκείς ο οικείος νομάρχης ή σε περίπτωση παραπομπής της υπόθεσης, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο 2, στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, οι περισσότεροι συναρμόδιοι Υπουργοί με αιτιολογημένη απόφασή τους επιβάλλουν το προβλεπόμενο, κατά περίπτωση, από τις διατάξεις του άρθρου 30 παράγρ. 1 ή 2 του ν. 1650/1986 πρόστιμο. Άρθρο 2. Τα πρόστιμα που επιβάλλονται σύμφωνα με το άρθρο 30 του ν. 1650/1986 αποτελούν έσοδα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) της περιοχής όπου προκλήθηκε η παράβαση και εισπράττονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων. Η καταλογιστική απόφαση για την επιβολή προστίμων που εκδίδεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 30 του ν. 1650/1986, διαβιβάζεται προς βεβαίωση και είσπραξη, προκειμένου για ΟΤΑ που έχουν δική τους ταμιακή διαχείριση, στην ταμιακή υπηρεσία αυτών, προκειμένου για ΟΤΑ που δεν έχουν δική τους ταμιακή υπηρεσία, στο αρμόδιο Δημόσιο Ταμείο μέσω του οποίου

ασκείται η ταμιακή διαχείρισή τους.».

4.Επειδή, στη συγκεκριμένη περίπτωση από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτουν τα εξής: Κατά την αυτοψία που διενεργήθηκε στις 27.9.2004 από Επιθεωρητές Περιβάλλοντος του Τομέα Νοτίου Ελλάδος της Ειδικής Υπηρεσίας Επιθεωρητών Περιβάλλοντος του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ, στην εγκατάσταση του βιολογικού καθαρισμού του Δήμου Λευκάδας, που βρίσκεται στη θέση «Παλαιά Αλυκή» του εν λόγω Δήμου, σε χώρο έκτασης 55.225 τ.μ. και σε απόσταση 1.500 μέτρων περίπου από την πόλη, και ενώ η ως άνω εγκατάσταση, στην οποία γίνεται επεξεργασία των λυμάτων της πόλης της Λευκάδας και των βοθρολυμάτων της ευρύτερης περιοχής, ήταν σε πλήρη λειτουργία, διαπιστώθηκε ότι παραβιάζονται διατάξεις της 80430/19.12.1995 απόφασης των Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, με την οποία είχαν εγκριθεί οι περιβαλλοντικοί όροι που αφορούν στην προαναφερόμενη εγκατάσταση (α.ε.π.ο.), η οποία συνιστά δραστηριότητα καταταχθείσα στην πρώτη κατηγορία του άρθρου 3 του ν. 1650/1986, βάσει των οριζόμενων στην κατ' επίκληση της εξουσιοδοτικής διάταξης του άρθρου τούτου εκδοθείσα κοινή απόφαση 69269/5387/25.10.1990 των Υπουργών Εσωτερικών, Εθνικής Οικονομίας, Γεωργίας, Πολιτισμού, Εμπορικής Ναυτιλίας, Τουρισμού, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και Μεταφορών και Επικοινωνιών (Β'678). Ειδικότερα, όπως αναφέρεται στην υπ' αριθ. 2152/1.2.2005 πράξη βεβαίωσης παράβασης της Γενικής Επιθεωρήτριας της ανωτέρω Υπηρεσίας, διαπιστώθηκαν οι ακόλουθες εννέα επιμέρους παραβάσεις: α) η εγκατάσταση κατά τη χρονική στιγμή πραγματοποίησής της αυτοψίας λειτουργούσε χωρίς εγκεκριμένους περιβαλλοντικούς όρους, καθόσον η ισχύς της ανωτέρω κοινής υπουργικής απόφασης (80430/19.12.1995) έληξε την 1.11.2000, β) δεν έχει πραγματοποιηθεί η εξέταση της κατάστασης του αποχετευτικού δικτύου της εξυπηρετούμενης από την Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων παροχής (αριθμός συνδεδεμένων κατοικιών, τρόπος συνδέσεως, εντοπισμός ποσοστού εισροών, επίδραση βροχοπτώσεων και υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα κτλ.), όπως ορίζεται στην παράγραφο δ.5 της ως άνω απόφασης, γ) δεν πραγματοποιείται αποχλωρίωση των χλωριωμένων λυμάτων, κατά παράβαση των όσων ορίζονται στην παράγραφο δ.21 της ίδιας υπουργικής απόφασης, δ) τα επεξεργασμένα λύματα κα ταλήγουν στο Δίαυλο Λευκάδας και όχι στη θαλάσσια περιοχή του Όρμου Λευκάδας και συγκεκριμένα στην περιοχή μεταξύ του Ακρωτηρίου Γυράπετρα και του Στενού Λευκάδας, στο Ιόνιο Πέλαγος, όπως ορίζεται στην παράγραφο δ.25 της αποφάσεως, ε) δεν πραγματοποιείται ο έλεγχος της περιεκτικότητας του νερού σε κολοβακτηρίδια γύρω από το σημείο εξόδου των επεξεργασμένων λυμάτων στη θάλασσα, όπως περιγράφεται στην παράγραφο δ.28 της απόφασης. Επίσης, δεν πραγματοποιείται η συστηματική παρακολούθηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος της μείζονος περιοχής απορροής των επεξεργασμένων λυμάτων, όπως προβλέπεται στην παράγραφο δ.3 1 της ανωτέρω υπουργικής αποφάσεως, στ) η επεξεργασία της παραγόμενης από τη λειτουργία της

εγκαταστάσεως λάσπης δεν είναι η προβλεπόμενη, σύμφωνα με την παράγραφο δ.33 της απόφασης. Η λάσπη αυτή απλώς αφυδατώνεται σε κλίνες ξηράνσεως, παρά τη ρητή απαγόρευση που θεσπίζεται με το συγκεκριμένο περιβαλλοντικό όρο, ο οποίος προβλέπει επεξεργασία με μηχανικά μέσα και χρήση κροκιδωτικών. Επίσης, η διακίνηση της πίτας δεν είναι αυτοματοποιημένη και η αποθήκευσή της δεν είναι η προβλεπόμενη, σύμφωνα με την παράγραφο δ.34 της απόφασης, ζ) η λάσπη που παράγεται στη μονάδα δεν διατίθεται σε οργανωμένο χώρο αποθέσεως απορριμμάτων, ύστερα από σχετική έγκριση του αρμόδιου ΤΠ και ΠΕ της Διευθύνσεως Πολεοδομίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Λευκάδας, κατά παράβαση της παραγράφου δ.35 της απόφασης, η) το προβλεπόμενο στην παράγραφο δ.37 της απόφασης πλήρες σύστημα απόσμησης της εγκατάστασης (περιλαμβάνον την κυρίως μονάδα απόσμησης δίκτυο αεραγωγών, που θα καλύπτει όλα τα στάδια προεπεξεργασίας λυμάτων και επεξεργασίας της λάσπης) δεν υπάρχει, και θ) ο αρμόδιος φορέας λειτουργίας του έργου (Δήμος Λευκάδας) δεν διαβιβάζει στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού (Τμήμα Νερών) του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ, όπως υποχρεούται να πράττει κάθε χρόνο, τα στοιχεία που προβλέπονται στην παράγραφο δ.50 της απόφασης. Κατόπιν τούτου και αφού κοινοποιήθηκε στον αναιρεσιόντα Δήμο η με αριθ. πρωτ. οικ. 1659/10.11.2004 έκθεση μερικού ελέγχου του Τομέαρχη Νοτίου Ελλάδος της Ε.Υ.Ε.Π., με την οποία κλήθηκε σε απολογία για τις διαπιστωθείσες παραβάσεις των διατάξεων της ανωτέρω κοινής υπουργικής απόφασης, συντάχθηκαν από την Υπηρεσία αυτήν η ανωτέρω πράξη βεβαίωσης παραβάσεως και η υπ' αριθ. 2154/1.2.2005 εισήγηση της Γενικής Επιθεωρήτριας προς το Νομάρχη Λευκάδας για την επιβολή στο Δήμο, ως αρμόδιο φορέα λειτουργίας του έργου, προστίμου ύψους 43.000 ευρώ. Με βάση το τελευταίο αυτό έγγραφο εκδόθηκε ακολούθως η προσβληθείσα απόφαση του εν λόγω Νομάρχη, με την οποία επιβλήθηκε στον προσφεύγοντα Δήμο το προτεινόμενο με την ανωτέρω εισήγηση πρόστιμο. Με την προσφυγή του ο αναιρεσιών Δήμος επεδίωξε την ακύρωση, άλλως την τροποποίηση της πράξης αυτής, υποστηρίζοντας κατ' αρχάς ότι είναι αόριστη και στερείται παντελώς αιτιολογίας, καθόσον δεν αναφέρει ποιες συγκεκριμένες διατάξεις της κ.υ.α. 80430/19.12.1995 έχει παραβεί, με ποιες πράξεις ή παραλείψεις του. Ο ισχυρισμός αυτός απορρίφθηκε ως ουσία αβάσιμος με το σκεπτικό ότι η προσβληθείσα νομαρχιακή απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη δεδομένου ότι αναφέρει τις εν προκειμένω εφαρμοστέες κανονιστικές διατάξεις, τη διαπιστωθείσα παράβαση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, το επιβαλλόμενο γι' αυτήν πρόστιμο και τον υπόχρεο στην καταβολή του, ενώ κατά τα λοιπά, δηλαδή ως προς τα ειδικότερα πορίσματα του διενεργηθέντος ελέγχου, παραπέμπει στα στοιχεία του φακέλου, δηλαδή στην υπ' αριθ. 2154/1.2.2005 εισήγηση της Γενικής Επιθεωρήτριας 2154/1.2.2005 και μέσω αυτής στην υπ' αριθ. 2152/1.2.2005 πράξη βεβαίωσης της Ειδικής Υπηρεσίας Επιθεωρητών Περιβάλλοντος, όπου, μεταξύ άλλων, γίνεται λεπτομερής αναφορά των επιμέρους παρατυπιών που διαπιστώθηκαν σχετικώς με τη λειτουργία της επίμαχης εγκαταστάσεως επεξεργασίας και καθαρισμού λυμάτων, με ταυτόχρονη μνεία των διατάξεων εκείνων της κ.υ.α. 80430/19.12.1995 που δεν

τηρήθηκαν. Περαιτέρω, σύμφωνα πάντα με την αναιρεσιβαλλομένη, όσον αφορά στις εν λόγω παρατυπίες, ο αναιρεσείων Δήμος: 1) συνομολόγησε την τέλεση της υπό στοιχ. α' παράβασης, υποστήριξε, όμως, ότι η συνέχιση της λειτουργίας της υφιστάμενης εγκατάστασης βιολογικού καθαρισμού και μετά την 1.11.2000 ήταν επιβεβλημένη για λόγους ύψιστου δημόσιου συμφέροντος, 11) ως προς την υπό στοιχ. β παράβαση ισχυρίστηκε ότι προβαίνει συνεχώς σε βελτιώσεις του δικτύου αποχέτευσης με αντικαταστάσεις - επισκευές παλαιών αγωγών και φρεατίων και εγκατάσταση καινούργιων, 111) ως προς την υπό στοιχ. γ' παράβαση υποστήριξε ότι αποχλωρίωση των χλωριωμένων λυμάτων δεν προβλέπεται από το σχεδιασμό της επίμαχης εγκατάστασης, 1V) συνομολόγησε την τέλεση της υπό στοιχ. δ' παράβασης, αναφέροντας ότι το θέμα βρισκόταν τα προηγούμενα έτη στο στάδιο της αλληλογραφίας με το Υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ, προκειμένου να γίνει δεκτός ως τελικός αποδέκτης των λυμάτων ο Δίαυλος Λευκάδας, V) δεν αρνήθηκε τη μη συμμόρφωση με τον όρο της παρ. δ.28 της α.ε.π.ο. (υπό στοιχ. ε' παράβαση), υποστηρίζοντας ότι οι μετρήσεις του θαλάσσιου περιβάλλοντος δεν εξασφαλίζουν τον έλεγχο της επιβάρυνσης από τη λειτουργία του βιολογικού καθαρισμού, λόγω αφενός της γειτνίασης της μονάδας με το χώρο απόρριψης δεκάδων τόνων οικιακών απορριμμάτων και αφετέρου της διάθεσης στον ίδιο χώρο ανεπεξέργαστων λυμάτων από τους απέναντι οικισμούς του Νομού Αιτωλοακαρνανίας, V1) συνομολόγησε τη μη τήρηση των περιβαλλοντικών όρων των παρ. δ.33 και δ.35 της ίδιας απόφασης (παραβάσεις υπό στοιχ. στ' και ζ'), αποδίδοντας τη μεν πρώτη περίπτωση στη συνεπεία οικονομικών δυσχερειών μη εγκατάσταση συγκεκριμένου μηχανήματος (ταινιοφιλτρόπρεσα), απαραίτητου για τη λειτουργία του σχετικού μηχανολογικού εξοπλισμού, τη δε δεύτερη στο ότι δεν δύναται να δοθεί έγκριση από τις υπηρεσίες της Νομαρχιακής Αυτοδιοικήσεως Λευκάδας για τη διάθεση της λάσπης, επειδή δεν υπάρχει στο νησί εγκεκριμένος και οργανωμένος χώρος απόθεσης απορριμμάτων, V11) συνομολόγησε την τέλεση της υπό στοιχ. η' παράβασης, και V111) όσον αφορά στην υπό στοιχ. θ' παράβαση, ισχυρίστηκε ότι από την ευρισκόμενη στο αρχείο του αλληλογραφία δεν προκύπτει ότι οι υπηρεσίες του άφησαν αναπάντητο αίτημα του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ για διαβίβαση σε αυτό των στοιχείων που προ βλέπονται στην παράγραφο δ.50 της α.ε.π.ο. Ακόμη, ο αναιρεσείων Δήμος προέβαλε ότι οι παραβάσεις των ανωτέρω όρων της α.ε.π.ο. είναι απόρροια ελλείψεων, που ανάγονται στην κατασκευή του έργου και ότι, εν πάση περιπτώσει, η πιστή τήρηση όλων των προβλεπόμενων στην απόφαση αυτήν περιβαλλοντικών όρων απαιτεί τεράστια χρηματική δαπάνη, την οποία αδυνατεί να καλύψει εάν δεν χρηματοδοτηθεί από αρμόδιους φορείς, με τα πενιχρά δε οικονομικά και τεχνικά μέσα που διαθέτει προσπαθεί να ανταποκριθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στην τήρηση των ανωτέρω όρων. Τέλος, επικουρικώς υποστήριξε ότι το ύψος του προστίμου που του επιβλήθηκε είναι υπερβολικό και ζητά να μειωθεί στο ελάχιστο δυνατό. Κατόπιν τούτων το δικάσαν εφετείο, αφού έλαβε υπόψη α) ότι ο αναιρεσείων Δήμος δεν αρνήθηκε ή κατά περίπτωση συνομολόγησε την τέλεση των αποδιδόμενων σε αυτόν παραβάσεων, β) ότι τα όσα επικαλέστηκε για να δικαιολογήσει τις παραβάσεις αυτές

δεν αίρουν την αντικειμενική υπόστασή τους ούτε κωλύουν την επιβολή των σχετικών κυρώσεων, καθόσον η εκ μέρους του, ως αρμόδιου φορέα λειτουργίας της εγκατάστασης, επακριβής τήρηση των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων δεν συναρτάται με την, ούτως ή άλλως αναποδείκτως προβαλλόμενη, δυσχερή οικονομική θέση του, δεν επηρεάζεται από υποκειμενικές εκτιμήσεις του αναφορικός με τη σκοπιμότητα, τη χρησιμότητα ή το εφικτό της τηρήσεως των όρων αυτών, ούτε, τέλος, εναπόκειται στη διακριτική του ευχέρεια, και γ) ότι το δημόσιο συμφέρον εξυπηρετείται λυσιτελώς πρωτίστως με τη λειτουργία της επίμαχης εγκαταστάσεως υπό καθεστώς πιστής τήρησης αρμοδίως εγκεκριμένων και σε ισχύ ευρισκόμενων περιβαλλοντικών όρων, έκρινε ότι ο αναιρεσείων Δήμος παρέβη πράγματι τις διατάξεις της 80430/19.12.1995 κοινής απόφασης των Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και συνεπώς νομίμως επιβλήθηκε σε βάρος του για το λόγο αυτόν πρόστιμο, το ύψος του οποίου (43.000 ευρώ) κρίνεται προσήκον και εύλογο σε σχέση με το είδος, τη σοβαρότητα και τον αριθμό των επιμέρους παρατυπιών που διαπιστώθηκαν, καθώς και την επίπτωση που είναι πιθανό να έχουν στο περιβάλλον, ενόψει της φύσεως των αποβλήτων, του μεγέθους της δραστηριότητας και των χαρακτηριστικών της περιοχής όπου βρίσκεται η Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων, η οποία (περιοχή) είναι ενταγμένη στο δίκτυο natura 2000, αποτελεί τμήμα του συγκροτήματος υδροβιότοπων του Αμβρακικού κόλπου με διεθνή σημασία, σύμφωνα με τη συνθήκη RAMSAR, και έχει χαρακτηριστεί από την Ελληνική νομοθεσία ως περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

5.Επειδή, με την αίτηση αναιρέσεως προβάλλεται ότι: α) για καμία από τις αποδιδόμενες στον αναιρεσείοντα παραβάσεις δεν προσδιορίζεται ο χρόνος κατά τον οποίο διαπράχθηκε - στοιχείο κρίσιμο για να προσδιοριστεί το νομοθετικό καθεστώς επιβολής του προστίμου. Η μη αναγραφή, στη διοικητική πράξη, του χρόνου τέλεσης των παραβάσεων συνιστά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, που εξετάζεται αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο, σε κάθε στάση της δίκης. β) Κρίσιμο νομοθετικό καθεστώς για τον προσδιορισμό του ύψους του επιβλητέου προστίμου είναι εκείνο που ίσχυε κατά το χρόνο που συνέτρεξαν τα πραγματικά περιστατικά τα οποία στοιχειοθετούν την αντικειμενική υπόσταση της αντίστοιχης παράβασης. Στην κρινομένη υπόθεση, η ΔΤΥ:682/22.3.2005 απόφαση Νομάρχη Λευκάδας επέβαλε το πρόστιμο που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 4 του ν. 3010/02, θεωρώντας εσφαλμένως ότι, κρίσιμο νομοθετικό καθεστώς είναι εκείνο που ισχύει κατά το χρόνο έκδοσης της έκθεσης ελέγχου. Παραλείποντας να εξετάσει αν συντρέχει η ως προς τον χρόνο προϋπόθεση εφαρμογής του άρθρου 4 του ν. 3010/2002 και, ακόμη περισσότερο, με το να αποδεχθεί την αυθαίρετη κι εσφαλμένη κρίση του Νομάρχη (περί της ισχύος δήθεν της διατάξεως αυτής) η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση υπέπεσε σε νομική πλημμέλεια και πρέπει να αναιρεθεί.

6.Επειδή, ο λόγος αυτός, ανεξαρτήτως του ότι προβάλλεται το πρώτον κατ' αναιρέση, είναι απορριπτέος και στην ουσία του. Τούτο δε διότι οι διατάξεις που

αναφέρονται στη σκέψη 3 της παρούσας απόφασης δεν επιβάλλουν ως ουσιώδη τύπο την αναγραφή του χρόνου τέλεσης των παραβάσεων στο σώμα της διοικητικής πράξης επιβολής προστίμου, ενώ από το πραγματικό της αναιρεσιβαλλομένης προκύπτει σαφώς ο χρόνος διάπραξης των περιβαλλοντικών παραβάσεων, ο οποίος ανάγεται στις 29.7.2004, χρονολογία, κατά την οποία, κατά τα ανελέγκτως γενόμενα δεκτά από την αναιρεσιβαλλομένη, διενεργήθηκε αυτοψία στις εγκαταστάσεις του βιολογικού καθαρισμού του Δήμου Λευκάδας. Ορθώς, επομένως, επιβλήθηκε το πρόστιμο σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 30 του ν. 1650/1986, όπως αυτό ίσχυε κατά το χρόνο έκδοσης της προσβληθείσας πράξης, δηλαδή μετά την αντικατάστασή του από το άρθρο 4 του ν. 3010/2002 (βλ. ΣτΕ 2514/2009).

7.Επειδή, προβάλλεται, περαιτέρω, ότι η προσβληθείσα απόφαση του Νομάρχη Λευκάδας επέβαλε ενιαίο πρόστιμο 43.000 ευρώ για εννέα παραβάσεις, ενώ κατ' ορθή ερμηνεία και εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 30 του ν. 1650/1986 έπρεπε να καταλογίσει αυτοτελές πρόστιμο για καθεμιά από τις εννέα παραβάσεις. Παραβλέποντας τη νομική αυτή πλημμέλεια η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έσφαλε και πρέπει να αναιρεθεί.

8.Επειδή, ο λόγος αυτός ανεξαρτήτως του ότι προβάλλεται το πρώτον κατ' αναίρεση, είναι απορριπτέος και στην ουσία του. Τούτο δε διότι κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 30 παρ. 1 του ν. 1650/1986 και του άρθρου 9 του ν. 2947/2001 η κύρωση η οποία επιβάλλεται για τη ρύπανση ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος κατόπιν ελέγχου των οργάνων που αναφέρονται στη σκέψη 3 είναι ενιαία, έστω και εάν οι παραβάσεις που διαπιστώθηκαν με τον έλεγχο είναι περισσότερες (πρβλ. ΣτΕ 798/2016).

9.Επειδή, τέλος, με την αίτηση αναιρέσεως προβάλλεται ότι η αναιρεσιβαλλόμενη παρέλειψε να αξιολογήσει ουσιώδη ισχυρισμό της προσφυγής ως προς την υπό στοιχείο γ' παράβαση (δεν πραγματοποιείται αποχλωρίωση των χλωριωμένων λυμάτων, κατά παράβαση των όσων ορίζονται στην παράγραφο δ.21 της α.ε.π.ο.). Συγκεκριμένα, με την προσφυγή είχε προβληθεί ότι «η διάταξη προσθήκης υποχλωριώδους νατρίου είναι αυτοματοποιημένη, ελεγχόμενη μέσω PLC από τον κεντρικό ηλεκτρολογικό πίνακα και έχει οριστεί στο 0,5 mg/l. . Αποχλωρίωση δεν προβλέπεται από τον σχεδιασμό της εγκατάστασης». Επειδή, πράγματι, από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν προκύπτει ότι αξιολογήθηκε ο ισχυρισμός περί αυτοματοποιημένης διατάξεως προσθήκης υποχλωριώδους νατρίου ούτε ως προς την τέλεση της υπό στοιχείο γ' παράβασης ούτε και ως προς την επιμέτρηση του προστίμου. Συνεπώς, ο ως άνω προβαλλόμενος λόγος αναιρέσεως είναι βάσιμος. Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή και να αναιρεθεί εν μέρει η προσβαλλόμενη απόφαση, η δε υπόθεση πρέπει να παραπεμφθεί κατά το αναιρούμενο μέρος στο εκδόν την αναιρεσιβαλλόμενη δικαστήριο για νέα κρίση.